

hans Naboers vare medtagne af Sygdom. Denne lykkelige Begivenhed tilskrev han Kulstøvet; og i det sidste Aar havde han ved Røgningen lagt en Haandsfuld deraf omkring hver Knold, men i April Maaned bedækket Marken med mere end 1 Centimeter ($\frac{1}{3}$ Tomme) af dette Støv.

Gjertov Præstegaard d. 25de Febr. 1847.

J. B. Krarup.

Om Turnips

Den hvide Vandroe, Englændernes Turnips og Botanifernes Brassica rapa, dyrkes ialmindelighed kun lidet i Danmark, og det virkelig uforstyldt, thi den staaer ikke tilbage for nogen anden Art af Brakfrugt. Vel staaer Turnips maastee i Henseende til nærende Evne tilbage, men opveier det rigelig i Henseende til Volumen og mindre bekostelige Dyrknings-Omkostninger; den hurtige Væxt, passende for forskjellige Jordarter, det særdeles fortrinlige Foder til at fede vore Huusdyr, hvilket her hverken er noksom kjendt eller paafløjet, ere Egenstaber som anbefale den til Dyrkning.

Min Dyrkningsmaade af Turnips, hvilket Navn jeg vil beholde, er denne. Behøve andre Brakfrugter et vel dyrket Jordsmon for at lykkes vel, saa behøver Turnipsen det ogsaa, dog ikke mere end de Andre. Den dybe Pløining om Efteraaret er ligesaa gavnlig for

Turnipsen, som for andre Brakfrugter; dog er den ikke slet saa nødvendig, deels fordi den ikke skal plantes, deels fordi den ikke staaer saa dybt i Jorden; men at gjøde til Turnips, er aldeles nødvendigt, da det beroer paa dens hurtige Væxt, om den lykkes. Turnipsen behøver ikke stærk Gjødning, omendstjondt den vel taaler det. Det er isøvrigt ligegyldigt, om der til Turnips gjødes om Vinteren eller umiddelbar førend sidste Pløining, men kort Gjødning er den bedste.

Om Foraaret og Sommeren maa man pløie og harve Jorden saa ofte det gjøres nødvendigt, for at den kan blive sjør og reen; den sidste Pløining gives bedst naar man vil saae Turnips, da det altid er forbeelsagtigt at saae den i nylig pløiet Jord, fordi Jorden da sædvanligviis har nogen Fugtighed ved sig, og der da intet Ukrudt er spiret førend Turnipserne ogsaa kunne komme i Groening.

Naar Jorden er velbearbejdet til Turnips, er der kunns tilbage at saae den, hvilket jeg bestandig har gjort med den lille Saaebør, og i Rader, en Alen fra hverandre, enten efter en Snor eller efter Ridser trukne ved en Marqueur, hvorefter jeg sædvanligen har ladet en meget forttandet Harve gaae eengang over Algeren, paa samme Led som Turnipsraderne gaae, for at ikke Frøfornene hist og her eller endog overalt skulde blive liggende blottede ovenpaa Jorden, i hvilket Tilfælde man staaer Fare for, at Saaeningen mislykkes, da der, for at de skulde spire, kun behøves en liden Regn, stærk Dug, eller at Jorden er noget fugtig, og naar

da Solskin indtræffer inden Spiren har fæstet sig til Jorden, borttørres den.

At saae Turnips paa ophyppede Rygge, er en Maade, som kun kan være fordeelagtig under særegne Omstændigheder, saasom naar man enten frygter for at Jordsmønnet ikke er dybt nok bearbejdet, og man herved vil ligesom fordobble det, eller naar man vil benytte den engelske Maade, at pløie Jorden fra og til Turnipserne.

Jeg lader da Hypeploven fure Marken ligesom til Kartofler, kjører Gjødningen paa og lader den spredes i Furerne; naar Marken nu saaledes er gjødet, lader man Hypeploven flække Ryggen, saa at hvor der før var Fure nu bliver Ryg og omvendt; dernæst lader jeg Tromlen gaae over Ryggen; Marken er da færdig til Saaening. Fordelen herved er at man lader Gjødningen directe virke under Turnipsen, og har man ikke tilstrækkelig Gjødning, eller man vil bruge kunstige Gjødningsmidler, saasom Beenmeel, Patentgjødning &c., kan det saaledes forslaae til et større Stykke Turnips. Dette Arbejde kunde man forestille sig meget vanskeligt; men ved øvede Folk og gode Agerdyrknings-Nedskaber vil man finde, at den, som kan fure til Kartofler, ogsaa kan gjøre dette; ihvorvel Accuratesse herved er mere nødvendig. Denne Maade har dog aldrig villet lykkes mig saa godt, som paa flad Jord, eller rettere givet mig saa gode Afgrøder.

Naar man med Saaebøren har trillet langs ad Ryggen, vil man finde Frøet ligge bart, hvad jeg forhen har omtalt er skadeligt; man maa da lade en Mand

med en Haandrive tilbæffe Frøet. Maaskee var det rigtigere paa disse Rygge at benytte den simplere engelske Maade, at saae Frøet paa, hvor man ikke har Saaebøren, nemlig en Indretning ligesom en Veste af Træ, Blik eller lignende, som har nogle Huller i Bunden, befæstet paa en Stok, med hvilken man ved at sætte eller støde den paa Jorden, lader falde nogle Korn igjennem paa en Plet, og saaledes fortsætte langs ad Raderne.

Man maa ikke være bange for at saae Turnipsfrøet for tykt; thi jo tyffere det er saadet, jo før ere Raderne kjendelige, og jo før kunne de reengjøres. Jeg troer at have erfaret, at hvor de staae tættere, groe de hurtigst, hvilket ikke skader dem, naar de blive udtyndede i rette Tid. Man har ikke saadet for tykt, om man end har saadet 2 $\mathcal{W}$ eller mere paa en $\mathcal{L}$. Land med Saaebøren.

Man maa noie have sin Opmærksomhed henvendt paa sin Turnipsmark, efterat man har besaaet den og indtil Turnipserne ere blevne saa store, at de kunne udtyndes, for at bemærke om ikke Jordlopperne have ødelagt dem, eller Frøet af andre Aarsåger er fordærvet. Naar Jordlopperne have fordærvet dem, sees det bedst derpaa, at de smaa Planter ere borte, eller de tvende Frøblade, hvormed Turnipserne, ligesom alle Aalearter, komme op, ere hullede, eller det ene og undertiden begge Bladene ere afbidte. Jo tørrere og klarere Solskin det er, jo virksommere ere Jordlopperne. Undertiden visne de nylig opkomne Turnips, ogsaa uden at man kan opdage Jordlopper; de blive da

gule, vore ikke mere, og efter nogle Dage svinde de reent bort. Ere nogle af disse Tilfælde indtrufne, maa man ikke vente paa at Ageren skal komme sig, om der indtraf Regn, og at der da skulde komme flere Planter op, som kunde have været tilbage i Jorden, eller at faa sygelige Planter skulde kunne blive desto større, eller hvad andet Haab man end kunde gjøre sig; men enten ompløse Ageren ifald den har ligget for længe, eller blot overharve den eller bruge Extirpator, eller andet lignende Agerdyrkningsredskab efter Omstændighederne, om der skulde være meget eller lidet Ufrugt tilsyne, og dernæst saae igjen. Efter St. Hansdag ere Jordlopperne sædvanligviis ikke saa flemme og der indtræffer ved den Tid ogsaa hyppigere Regn. Endnu har man intet tilstrækkeligt Middel fundet imod Jordlopper.

Den meest passende Tid til at saae Turnips er det umuligt ganske at bestemme; thi den retter sig meget efter Omstændighederne. Naar jeg ikke mangler Frø, begynder jeg tidligt, 14 Dage før St. Hansdag; meget før troer jeg ikke det er tjenligt; thi er Jorden nogenlunde kraftfuld, ville Turnipserne raadne meget om Efteraaret, og være meget uskikkede til at opbevares, med mindre man havde bestemt dem til at optages meget tidlig om Efteraaret; skulde den første Saaening mislykkes, har man endnu Tid til at saae igjen. Sildigere end d. 20de Juli har jeg ikke saaet Turnips, og at saae dem efter at have høstet Rug paa Marken eller anden Sæd, troer jeg ikke er hensigtsmæssigt i

vort Land; da skulde man vel have Tydskernes Stoppekræbe.

Turnipsen opkommer i et gunstigt Veir meget hurtigt; der behøves neppe 4 Dage inden den er synlig. Naar Planterne ere fremvokrede saa meget, at man tydelig kan see Raderne, maa man ikke forsømme, hvor de ere saaede paa slet Jord, at rense dem med Skuffeploven imellem Raderne, hvis der skulde være noget Ukrudt; om der endog kun skulde være ubetydeligt eller intet Ukrudt, har de dog godt af, at Jorden med Skuffeploven bliver løsnet; ere de derimod saaede paa Rygge, kan man begynde med at pløie Jorden fra, hvilket kan skee enten med en let Svingsplov, eller ved at tage det mellemste Jern af en Skuffeplov; thi den samler da i Midten Jorden, der skydes siden op igjen med Hoppelploven.

Turnipsen er stor nok til at udtyndes, naar den har faaet 4 eller rettere 6 Blade; thi de 2de Froblade falde siden af; skeer dette medens de ere for smaae, rives mange ud af Jorden, da de kun have en ubetydelig Rod; ere de derimod for store, lide de ogsaa mere ved at udtyndes, end de vilde, naar det foretoges i rette Tid. Udtyndingen skeer bedst, naar Turnipsen er faaet med Saaebøen, først med Haandhaken, som er saa bred, som man vil have at Mellemrummet skal være imellem Røerne, dernæst med Haanden, hvor der skulde blive tvende staaende tilsammen, hvilket nøiagtigen maa forhindres, thi det er meget skadeligt; hertil kunne Born godt anvendes.

I Dvrigt maae Turnipserne gives Plads ifølge Jordens Kraft og Tiden hvori de ere komne i Groe- ning — jo større Kraft og jo tidligere saaede, desto mere Plads, og jo mindre Kraft og jo sildigere saaede destomindre Plads, for med Røddernes Mængde nogenlunde at kunne erstatte deres manglende Størrelse.

Naar Turnipserne først ere udtyndede, og Jor- den har Kraft, og Veiret er nogenlunde gunstigt, groe de overmaade hurtigt; dog er det sjældent at man kan slippe med kun een Gang at stufte og rense Agrene for Ufrugt; dog hjælper det naar de først een Gang ere tilgavns reengjorte. Skuffing imellem Raderne vi- ser som oftest en god Virkning, ligesom især naar Jorden efter stærk Regn er bunden. Turnipserne groe meget hurtigere end det senere opkomne Ufrugt, og Age- ren vil snart, hvis man har en nogenlunde god Art af Turnips med stor Top, slutte sig og gvaale næsten alt Ufrugt, og efterlade sig et fuldkomment reent og sort Jordsmon, som kun en frodig Kartoffelmark kan sæt- tes i Sammenligning med.

Arterne af Turnipserne variere i det Uendelige, og man gjør bedst i, naar man har fundet en god Art af Turnips, at avle selv sit Frø. De runde Turnips har jeg fundet bedre end de lange, de have havt en bedre Top, og givet et større Udbytte.

Den bedste mig bekjendte Maade at overvintre dem til Frøe, er efter at have taget dem op om Efteraaret, og affaaert Toppen paa Hjertet nær, da sætte dem jevnstides ovenpaa Jorden, paa et nogen- lunde tørt Sted, og dække dem med Løv, Tang eller

Sligt, først tyndere og naar Vinteren strænges da tyffere; i Kjeldere og Batterier har det aldrig villet lyffes mig. Naar de ere godt overvintrede, troer jeg, at de bør udsættes saa tidlig som muligt til Frø, saa dybt i Jorden at Roden skjules, og i passende Afstand. De ere ligesom andre Aalearter underkastede Angreb i Blomstertiden af det samme Insect, som ofte har været Aarsag til, at jeg kun har faaet lidet Frøe. Endvidere maa man passe paa, naar det mødnes at affkjære det efterhaanden, ellers vil man tabe meget ved Fugle og ved Skulpernes Abning.

Naar nu en Turnipsmark om Efteraaret har naaet sin fuldkomne Væxt, vil man finde, hvilket stort Product den kan give, og tydelig see at ingen anden Brakfrugt kan komme den nær med Hensyn til Afgrødens Størrelse.

Naar man om Efteraaret vil begynde at fodre med Turnips, maa rette sig efter Omstændighederne, saasom Aargangen, større eller mindre Overflødighed af grønt Foder, Turnipsernes Bestaffenhed, ifølge Jordens Kraft, Tiden hvorpaa de ere udsaaede, og deres derved opnaaede større eller mindre Fuldkommenhed. Man gjør bedst i at tage Top og Rod op tilsammen, uden at affkjære den. Man trækker dem da uden videre op ved Toppen, hvilket er meget let da Turnipserne ikke staae synderlig fast i Jorden. Jeg fjører ikke gjerne mere hjem ad Gangen, end jeg vil opfodre hver Dag.

Fedes Dvæg dermed, kan man uden Skade give det saa meget deraf som det vil æde, dog gjør man

bedst i, en Gang om Dagen at give det noget tørt Foder, saasom Halm eller Høe, hvilket det har godt af, omendstjøndt det ikke er nødvendigt. Til Fedeqvæg, sagde jeg, kan man ikke fodre for stærkt, ja efter engelske Jagttagelser kan en Dre fortære en tredie Deel af sin Bægt daglig. Hvad derimod Malkesoer angaaer, kunne raadne Koer eller for mange raadne Blade, eller en for stor Mængde, undertiden give Afsmag paa Melken; ellers ikke; de give rigelig og meget feed og god Mælk.

Har man flere Turnips end man kan opfodre om Efteraaret, er det bedst at affkære Toppen ved Optagningen; dog behøver man ikke at begynde dette Arbejde tidlig om Efteraaret; thi der skal en temmelig stærk Frost til at fordærve dem paa Marken; ikke førend i November eller December, alt som man venter tidlig eller sildig Vinter.

Bed Opfodringen af Turnips behøves ikke at itusfære dem, men de gives hele til Dvæget, som nok vil finde paa, at gnave dem itu, isald det ikke skalde være alt for gamle Koer uden Tænder; man kunde da hafte de største lidt itu.

Naar man vil opbevare Turnips gjør man bedst i at lægge dem i Batterier ligesom Kartofler, hvis man ei har store luftige Kjeldere, og dække dem med Halm, eller blot hvad gammelt Foder man har, eller kun med lidt Jord; har man Tang er det det bedste. Turnipserne taale aldeles ikke stærk Tildækning, fordi de ere meget udsatte for at tage Varme, og i en kort Tid forraadne.